

EIROPAS DATU AIZSARDZĪBAS UZRAUDZĪTĀJS

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja atzinuma kopsavilkums par priekšlikumu Padomes lēmumam par to, lai noslēgtu Viltošanas novēršanas tirdzniecības nolīgumu starp Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, Austrāliju, Kanādu, Japānu, Korejas Republiku, Meksikas Savienotajām Valstīm, Marokas Karalisti, Jaunzēlandi, Singapūras Republiku, Šveices Konfederāciju un Amerikas Savienotajām Valstīm

(Saīsināta versija. Pilns atzinuma teksts angļu, franču un vācu valodā ir pieejams EDAU tīmekļa vietnē <http://www.edps.europa.eu>)

(2012/C 215/08)

I. Ievads

I.1. ES likumdošanas process par ACTA

1. Komisija 2011. gada 24. jūnijā iesniedza priekšlikumu Padomes lēmumam par to, lai noslēgtu Viltošanas novēršanas tirdzniecības nolīgumu (turpmāk – “ACTA” vai “Nolīgums”) starp Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, Austrāliju, Kanādu, Japānu, Korejas Republiku, Meksikas Savienotajām Valstīm, Marokas Karalisti, Jaunzēlandi, Singapūras Republiku, Šveices Konfederāciju un Amerikas Savienotajām Valstīm ⁽¹⁾.

2. Nolīguma mērķis ir nodrošināt intelektuālā īpašuma tiesību (turpmāk – “ĪI tiesību”) piemērošanu, izstrādājot kopēju pieeju šo tiesību piemērošanai un sekmējot starptautisku sadarbību. Priekšlikuma II nodaļā ir paredzēti pasākumi šādās tiesiskā regulējuma jomās – civiltiesiskā tiesībaizsardzība (2. iedaļa), pasākumi uz robežām (3. iedaļa), krimināltiesiskā tiesībaizsardzība (4. iedaļa), kā arī intelektuālā īpašuma tiesību tiesībaizsardzība digitālajā vidē (5. iedaļa). Priekšlikuma III nodaļā ir paredzēti tiesībaizsardzības prakses uzlabošanas pasākumi, savukārt tā IV nodaļa attiecas uz starptautisko sadarbību.

3. Padome vienprātīgi pieņēma ACTA 2011. gada decembrī ⁽²⁾, un Eiropas Komisija un 22 dalībvalstis ⁽³⁾ to parakstīja 2012. gada 26. janvārī. Saskaņā ar Nolīguma 40. pantu, ACTA stāties spēkā, kad to būs ratificējušas sešas parakstītājvalstis. Taču, lai Nolīgums stātos spēkā kā ES tiesību akts, Eiropas Savienībai tas ir jāratificē, t. i., Eiropas Parlamentam tas jāapstiprina piekrišanas procedūrā ⁽⁴⁾, kura attiecas uz starptautiskiem tirdzniecības nolīgumiem, un dalībvalstīm tas jāratificē atbilstīgi to konstitucionālajām procedūrām. Eiropas Parlamenta balsojums par ACTA ir iekļauts 2012. gada plenārsesijā.

I.2. ES pašreizējā situācija ACTA jomā

4. Pēdējo mēnešu laikā par ACTA ir paustas arvien lielākas bažas ⁽⁵⁾. Tāpēc Eiropas Komisija 2012.

⁽¹⁾ Komisijas priekšlikums Padomes lēmumam par to, lai noslēgtu Viltošanas novēršanas tirdzniecības nolīgumu starp Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, Austrāliju, Kanādu, Japānu, Korejas Republiku, Meksikas Savienotajām Valstīm, Marokas Karalisti, Jaunzēlandi, Singapūras Republiku, Šveices Konfederāciju un Amerikas Savienotajām Valstīm, COM(2011) 380 galīgā redakcija.

⁽²⁾ Nolīguma teksta jaunākā versija, ko Padome sagatavojusi 2011. gada 23. augustā, ir pieejama šeit: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/11/st12/st12196.en11.pdf>

⁽³⁾ Vācija, Kipra, Īgaunija, Nīderlande un Slovākija to vēl nav parakstījušas.

⁽⁴⁾ Atbilstīgi LESD 218. panta 6. punktam.

⁽⁵⁾ Sk. arī: <http://euobserver.com/9/115043>; <http://euobserver.com/871/115128>; https://www.bfdi.bund.de/bfdi_forum/showthread.php?3062-ACTA-und-der-Datenschutz, <http://www.bbc.co.uk/news/technology-17012832>

gada 22. februārī informēja par nodomu lūgt Eiropas Savienības Tiesas atzinumu par Nolīgumu ⁽⁶⁾. Šāda procedūra ir paredzēta Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk – “LESD”) 218. panta 11. punktā ⁽⁷⁾.

5. Komisija 2012. gada 4. aprīlī nolēma, ka uzdos Tiesai šādu jautājumu: “Vai Viltošanas novēršanas tirdzniecības nolīgums (ACTA) ir saderīgs ar Eiropas Līgumiem un jo īpaši ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartu?” ⁽⁸⁾. LESD 218. panta 11. punktā ir skaidri noteikts, ka nelabvēlīgas atbildes gadījumā “paredzētais nolīgums nevar stāties spēkā, kamēr tas nav grozīts vai kamēr Līgumi nav pārskatīti”.

6. Taču, Komisijai iesniedzot Nolīgumu izskatīšanai Tiesā, netiek automātiski apturēta piekrišanas procedūra, ko patlaban īsteno Eiropas Parlamentā. Pēc diskusijas Eiropas Parlamenta Starptautiskās tirdzniecības komitejā tika nolemts turpināt balsošanu par Nolīgumu atbilstīgi paredzētajam grafīkam ⁽⁹⁾.

I.3. Otrā EDAU atzinuma par ACTA sagatavošanas iemesli

7. EDAU 2010. gada februārī sniedza pašiniciatīvas atzinumu, lai pievērstu Komisijas uzmanību privātuma un datu aizsardzības aspektiem, kas būtu jāņem vērā sarunās par ACTA ⁽¹⁰⁾. Lai gan sarunas noritēja konfidenciali, dažādas pazīmes liecināja par to, ka ar ACTA varētu paredzēt tādas tiešsaistes tiesībsardzības pasākumus, kas ietekmētu tiesības uz datu aizsardzību, jo īpaši trīs pārkāpumu mehānismu ⁽¹¹⁾.

8. Iepriekšējā analizē EDAU lika uzsvāru uz šāda veida pasākuma likumību un samērīgumu un secināja, ka, iekļaujot ACTA pasākumu, kas ietvertu interneta lietotāju plašu uzraudzību, tiktu pārkāptas ES pamattiesības un jo īpaši tiesības uz privātumu un datu aizsardzību, ko aizsargā Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8. pants un ES Pamattiesību hartas 7. un 8. pants ⁽¹²⁾. EDAU arī norādīja, kādas garantijas ir jānodrošina saistībā ar personas datu starptautisku apmaiņu II tiesību īstenošanas kontekstā.

9. Tagad, kad ierosinātā ACTA nolīguma teksts ir publicēts ⁽¹³⁾, EDAU uzskata, ka ir lietderīgi sniegt otro atzinumu par ACTA, lai atsevišķus Nolīguma nosacījumus novērtētu no datu aizsardzības skatupunkta un līdz ar to sniegtu konkrētus padomus, ko varētu ņemt vērā ratificēšanas procesā. Tāpēc EDAU, rīkojoties pēc savas iniciatīvas, ir pieņēmis šo atzinumu, pamatojoties uz Regulas (EK) Nr. 45/2001 41. panta 2. punktu, ar mērķi sniegt vadlīnijas par privātuma un datu aizsardzības aspektiem, kas izriet no ACTA.

(Saīsināta versija. Pilns atzinuma teksts angļu, franču un vācu valodā ir pieejams EDAU tīmekļa vietnē <http://www.edps.europa.eu>)

⁽⁶⁾ Komisāra Karel De Gucht paziņojums par ACTA (Viltošanas novēršanas tirdzniecības nolīgums), <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/12/128>

⁽⁷⁾ LESD 218. panta 11. punktā ir noteikts, ka “Jebkura dalībvalsts, Eiropas Parlaments, Padome vai Komisija var saņemt Tiesas atzinumu par to, vai paredzētais nolīgums ir saderīgs ar Līgumu noteikumiem. Ja Tiesas lēmums ir nelabvēlīgs, paredzētais nolīgums nevar stāties spēkā, kamēr tas nav grozīts vai kamēr Līgumi nav pārskatīti”. Atbilstīgi Tiesas reglamenta 107. panta 2. punktam “Atzinumu var sniegt ne tikai par to, vai paredzētais nolīgums ir saderīgs ar Līgumu noteikumiem, bet arī par to, vai Savienībai vai arī kādai Savienības iestādei ir pilnvaras slēgt šādu nolīgumu”.

⁽⁸⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/354&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

⁽⁹⁾ Sk. <http://www.neurope.eu/article/parliament-halts-sending-acta-court-justice>

⁽¹⁰⁾ Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja atzinums par notiekošajām Eiropas Savienības sarunām saistībā ar Nolīgumu par viltotu preču tirdzniecības apkarošanu (ACTA), OV C 147, 5.6.2010., 1. lpp.

⁽¹¹⁾ “Interneta atslēgšanas par trim pārkāpumiem kārtība” jeb “pakāpeniskas reaģēšanas” plāni sniegs autortiesību turētājiem vai pilnvarotām trešajām pusēm iespēju uzraudzīt interneta lietotājus un noskaidrot iespējamās autortiesību pārkāpējus. Pēc sazināšanās ar iespējamā pārkāpēja interneta pakalpojumu sniedzēju (IPS) interneta pakalpojumu sniedzējs brīdinātu lietotāju, kas ir atzīts par pārkāpēju, un pēc trīs brīdinājumu saņemšanas šādam lietotājam atslēgtu piekļuvi internetam.

⁽¹²⁾ Eiropas Savienības Pamattiesību harta, OV C 303, 14.12.2007., 1. lpp.

⁽¹³⁾ Skat. 3. atsauci.

II. Secinājums

67. Lai gan EDAU atzīst pamatotās bažas par to, ka ir jānodrošina IĪ tiesību īstenošana starptautiskā vidē, ir jāpanāk arī pietiekams līdzsvars starp IĪ tiesību aizsardzības vajadzībām un tiesībām uz privātumu un datu aizsardzību.

68. EDAU uzsver, ka pasākumi, ar kuriem paredzēts nostiprināt IĪ tiesību īstenošanu, nedrīkst apdraudēt privātpersonu brīvības un pamattiesības uz privātumu, datu aizsardzību un vārda brīvību, kā arī citas tiesības, piemēram, tiesības uz nevainīguma prezumpciju un efektīvu tiesisko aizsardzību.

69. Daudzi Nolīgumā paredzētie pasākumi, kas saistīti ar IĪ tiesību īstenošanu digitālajā vidē, ietvertu lietotāju rīcības un to elektroniskās saziņas internetā uzraudzību. Šie pasākumi nopietni skar privātpersonu privāto dzīvi un, ja tos īsteno nepareizi, var pārkāpt to tiesības un brīvības, *inter alia*, uz privātumu, datu aizsardzību un saziņas konfidencialitāti.

70. Vajadzētu nodrošināt, lai ikviens ACTA paredzētais tiesībaizsardzības pasākums, ko IĪ tiesību īstenošanas nolūkā pēc ACTA stāšanās spēkā ES veiks tiešsaistē, būtu vajadzīgs un samērīgs. EDAU uzsver, ka pasākumi, kas ietver interneta lietotāju rīcības un/vai elektroniskās saziņas patvaļīgu vai plašu uzraudzību saistībā ar sīku un maznozīmīgu pārkāpumu, kura mērķis nav gūt peļņu, būtu nesamērīgi un neatbilstu ECTK 8. pantam, Pamattiesību hartas 7. un 8. pantam, kā arī Datu aizsardzības direktīvai.

71. EDAU arī pauž konkrētas bažas par atsevišķiem Nolīguma nosacījumiem, jo īpaši par to, ka:

- Nolīgumā nav skaidri noteikta 27. pantā paredzēto digitālajā vidē īstenojamo tiesībaizsardzības pasākumu darbības joma un tas, vai tie attiecas tikai uz liela apmēra IĪ tiesību pārkāpumiem; nav pietiekami precīzi definēts Nolīguma 23. pantā izmantotais jēdziens “komerciāls mērogs”, un no Nolīguma darbības jomas nav skaidri izslēgtas darbības, ko privāti lietotāji veic personiskā un bezpeļņas nolūkā;
- Nolīguma 27. panta 4. punktā izmantotais jēdziens “kompetentās iestādes”, kam piešķirtas tiesībaizsardzības pilnvaras, ir pārāk nepilnīgs un nenodrošina pietiekamu pārliecību par to, ka iespējamo pārkāpēju personas datus atklās tikai tiesu iestāžu uzraudzībā. Neapmierinoši ir arī nosacījumi, kas tiesību turētājiem jāizpilda, lai saņemtu šādu tiesībaizsardzību. Šīm neskaidrībām var būt īpaši liela ietekme gadījumos, kad IPS Eiropas Savienībā saņems pieprasījumus no ārvalstu “kompetentajām iestādēm”;
- daudzi pasākumi, ko brīvprātīgas sadarbības tiesībaizsardzības jomā varētu īstenot saskaņā ar Nolīguma 27. panta 3. punktu, ietvertu tādu IPS veiktu personas datu apstrādes apmēru, kas nav atļauts ES tiesību aktos;
- Nolīgumā nav paredzēti pietiekami ierobežojumi un garantijas attiecībā uz tādu pasākumu īstenošanu, kas ietver elektroniskās saziņas tīklu plašu uzraudzību. Nolīgumā jo īpaši nav noteiktas tādas garantijas kā tiesību uz privātumu un datu aizsardzību, efektīvu tiesisko aizsardzību un taisnīgu tiesu ievērošana, kā arī nevainīguma prezumpcijas principa ievērošana.

Briselē, 2012. gada 24. aprīlī

Giovanni BUTTARELLI

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja palīgs